

China door Japan is', seinde hij op 24 juli aan Welter, 'een dermate ernstige bedreiging . . . dat werkeloos toezien niet verantwoord is' – de uitvoer van aardolie naar Japan zou gestaakt kunnen worden. Maar, voegde hij er aan toe, tegenover Indië's deelneming aan een algemeen embargo had Indië er recht op, te verlangen 'dat alle consequenties ten behoeve van de deelnemers aan het embargo nadrukkelijk onder ogen worden gezien . . . bovenal in militair opzicht. Dit moet tevoren vaststaan.'¹ Van Starckenborgh wenste dus beraad met de Verenigde Staten en Engeland *voordat* een algemeen embargo afgekondigd werd. De afkondiging zonder dat dit beraad had plaatsgevonden, liet hem nauwelijks een keus, trouwens: uit Londen deed de regering hem op zaterdag 26 juli weten dat zij zich bij de Amerikaans-Engelse maatregelen had aangesloten. Onmiddellijk gaf van Starckenborgh aan van Mook instructie, zijn voornaamste medewerkers bijeen te roepen, en na een weekend van hard werken werden op maandag 28 juli in Batavia regelingen gepubliceerd die in feite de verbreking betekenden van het handels- en betalingsverkeer met Japan; een onderdeel daarvan was dat de uitvoer van aardolie aan vergunningen gekoppeld werd – twee Japanse tankers mochten nadien Tarakan nog gevuld verlaten, een derde keerde leeg naar Japan terug.

De gehele gang van zaken met betrekking tot het embargo leidde bij van Starckenborgh tot levendige ontevredenheid: Nederland had aan de Amerikanen een medewerking verleend die voor dezen van vitaal belang was, en daar had geen enkele concrete Amerikaanse prestatie tegenover gestaan. Ruim twee maanden later, begin oktober, legde hij zijn bedenkingen telegrafisch aan Welter voor. 'Wij verschuilen ons', seinde hij aan deze (en aan gezant Loudon te Washington),

'achter Engeland en Amerika en wekken de indruk dat wij handelen naar hùn inzicht en door hùn mond spreken, terwijl wij vroeger onze kracht tegenover Japan ontleenden aan het op waarheid berustende betoog dat wij, hoewel wij in menig opzicht met Amerika en Engeland samenwerken, zelfstandig oordelen en besluiten en geen volgelingen van hen zijn . . . Ook inzake onze verhouding tot Amerika en Engeland is de gang van zaken bedenkelijk, daar het niet goed is dat deze landen wennen aan een te ver gaande meegaandheid van onze kant.'²

★

¹ Telegram, 24 juli 1941, van van Starckenborgh aan Welter (IC). ² A.v., 2 okt. 1941, DBPN, C, dl. III, p. 414.